

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članka vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenevropske države 8 K. Kdor hoče sam po nje, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odgovora. — Članki „Kmetijskega gospodarstva“ dobivajo list brez posebnih naročnin. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprejemni kabinet, inšerate in reklamacije.

Za inšerate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 24 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala namizija“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inšerate se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so pošiljane protje.

Razmišljanje starega slovenskega kmeta.

(Iz Savinjske doline.)

Mnogo je ljudi, posebno iz mestnih krogov, ki nas kmete blagrujejo, ker se nam baje tako dobro godi. Ti ljudje pač malo poznajo kmetijski stan in njegove težave. Koliko je kmetij sedaj v vojnem času, kjer je samo ena ženska doma, bodisi mati, sestra, žena — mnoga tudi z več malimi otroci — pa imajo veliko kmetijo, katero mora vso s tujimi delavci obdelati. Teh pa je sedaj malo in jih je zelo težko dobiti. Pa če še tudi so, hoče vsak, da se mu dnina izplača z živem. Poznam več takih kmetijskih žensk, ki so od velikega napora, skrbi in dela do skrajnosti oslabele.

Pa to ni vse! Kaj pa begunci, ki jih je povsod zadosti? Marsikateri dan jih pride k eni hiši po 10 prosit živil. Nekateri bi živez tudi dobro plačali, pa kaj, ker nam je bilo večinoma vse rekvirirano in odvezeto. Za domačo porabo nam je bilo le pičlo odmerjenega in zato moramo sedaj silno varčevati, če se hočemo sami preživeti.

Cital sem v časnikih, da nameravajo neke pivovarne prositi vlado za nekaj milijonov kron brezobrestnega posojila. Po mojih mislih naj bi vlada raje kmetijstvo bolj podpirala, kajti od zemlje vsi živimo, za pijačo je pa tudi voda dobra. Nadalje naj se pomisli, da so pivovararji že tri leta hmelj skoraj zastopali od nas dobili, tako da se nam pridelovalni stroški niso pokrili; pivo pa se je kljub temu silno podražilo. Druge pridelke: fižol, krompir itd., smo pa tudi morali oddati za izredno nizko ceno. A vse te cene niso daleč v primeri s tem, kar mi kmetije potrebujemo. Vlade ne prosimo sedaj nikake podpore, pač pa bi nam naj preskrbela vsaj umetnih gnojil po znižani ceni. Umetnega gnoja sicer dobimo nekaj malega, pa silno drago: po 25 do 30 K 100 kg. Pa še ta je dvomljive vrednosti. Letos so se nam tudi davki zvišali, a bojimo se, da ne bo ostalo pri tem, ampak bodo kmetu naložili še več bremen. Vladi bi bilo svetovati, naj bi iskala denarja najpoprej pri onih, ki ga z lahkoto zaslužijo, t. j. pri tovarnarjih, lastnikih rudokopov, pri bankah in drugih velikih podjetjih, ki imajo od vojske velike milijonske dobičke in kateri plačujejo svojim delničarjem po 25, 35 in celo po 50% dividend.

Kmet je temelj vsake države, torej tudi naše

Avstrije. Če je temelj trden, potem se sme nanj brez skrbi zidati močno stavbo. V nasprotnem slučaju se pa stavba rada podere. Moj oče, ako bi še danes živel, bi bili letos stari 111 let, so nam večkrat pripovedovali, kako so bile tudi v starih časih nekatere kmetije z davki preobložene, tako, da so mnogi vse popustili in pobegnili v tujino. Med temi sta bila tudi dva iz naših krajev: eden iz vasi Polče, in drugi iz Parizelj. Neko noč sta oba pobegnila s svojo družino na Hrvaško in jih ni nihče tukaj več videl. Kakor je iz zgodovine znano, so se kmetje le tedaj pobunili, kadar so bili preveč stiskani, nikdar pa ne, kadar jim je bilo dobro. Kakor sem že skrajje rekel, mestjani nas kmete zavidajo. Jaz sem učakal že lepo starost, pa mi ni znano, da bi kak mestjan ali njegovi otroci prišli na kmete služiti. Sicer so se nekateri, ki so v mestu obogateli, naselili na deželi, pa to niso nobeni kmetje, ker lahko tudi brez dela dobro živijo. S kmetov pa vedno gredo moški v rudokope in tovarne, ženske pa v mesta in med temi jih je več, ki ne pridejo več same domov. Na deželi vedno bolj primanjkuje poljedelskih delavcev in to bi mi kmetje občutili. Zato pa ne morejo in ne smejo drugi stanovi, ki polja ne obdelujejo, soditi o kmetijskih razmerah. Zeleti bi bilo, da bi v agrarnih vprašanih imeli prvo besedo poslanci, ki so izvoljeni od kmetijskega ljudstva, a ne gospoda iz mest in industrijskih krajev, kajti le kopitar sodi naj kopito!

Svetovna lakota.

V Frankobrodu na Pruskem izhajajoči časnik „Frankfurter Zeitung“, ki ima odlične zveze z nemškimi politikami in denarnimi mogotci, piše:

Množijo se znamenja, da se bližajo svetovni lakoti. Narava se bo maščevala, da mislijo ljudje, ki blazno precenjujejo svoje tehnične iznajdbe, da smejo več let posvetiti samo uničevanju ne glede na meje, ki jih stavi narava.

Vojska pomeni, kakor je nekdo izborno označil, skoraj že tri leta trajajočo stavko delazmožnih mož v vseh vojskujočih se državah. Čeprav je uporaba živih teh v vojski se nahajajočih milijonov silno večja kakor v miru — ne glede na to da se z dogodki na morju, z izpraznjevanjem ozemelj itd., uničijo velike množine živil — je za frontami padla množina kmet-

skih pridelkov, ker manjka na milijone rok in vpraš. V Franciji pred vsem je tokrat ostala že petina zemlje neobdelane in v Rusiji je bržkone še mnogo hujše. Ruski časniki so že pred revolucijo tožili, da so ruski kmetijski stan bliža propadu in nenravnosti, da polja večinoma niso obdelana, da potrebna dela niso opravljena, da so gospodarstva strašno zanemarjena. Tudi pomanjkanje živil povzroča zmanjšanje pridelkov: solitar se sestrelja v zrak, namesto da bi ga potrosili po zemlji, tudi kali primanjkuje. In posledica, ker se zmanjšuje množina pridelkov, je nadalje, da se kolje vedno več živine (kar na drugi strani povzroča zopet slabše gnojenje). Te razmere se pojavljajo že tudi v nepristranskih državah, ker jih je dovažanje krmil prisililo, da so skrčile živinorejo. Gotovo so že tudi izvenevropski živinorejci prizadeti, ki se brezdvomno niso odrekli usodepolnemu vplivu silno visokih živinskih cen in so pod tem vplivom brezobzirno načeli svoje živinsko premoženje ter v velikem obsegu klali živino in še jo bodo klali. Torej: zmanjšanje poljskih pridelkov in močno zredčenje živine v Evropi; po začetkoma sijajnih žetvah sedaj bržkone dve leti zaporedoma slaba letina v Severni Ameriki; redni prihranki tam in povsod izven Evrope, ki so bili sicer namenjeni kot nadomestek za slabe letine, so porabljeni do zadnjega zrna; žetveni preostanki na Ruskem, prej določeni kot svetovna rezerva in namenjeni za izvoz, menda zavoljo slabe sprave in večje uporabe ne pridejo več v poštev; zraven še velikanske cene in pomanjkanje prevoznih ladij. To je slika sedanjega položaja.

Ako bi se svet le za trenutek ustavil in premišljal, bi se mu morala zasvetiti žalostna, ki čaka Evropo in ki postaje vsak dan gotovejša, ako zraven prevdarimo, da bo zraven svetovnega pomanjkanja živil nastopila po vojski tudi slična lakota na surovinah in slična lakota na prevoznih sredstvih. Že dozdaj je šlo iz Evrope vsako leto 20 milijard v Severno Ameriko. In nadaljnje mnogostevilne milijarde bodo šle za njimi...

S cenami za surovine ni nič drugače. Sicer tudi mi lahko zvišamo cene za svoje surovine, n. pr.

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Z mesta se nisem upal ganiti, ker sem se med samimi čituti le bal za težko kupljeno in že v potnih sragah prenašano blago. Grom in peklo! Od nikoder ga ni bilo z vozičkom in jaz sem že bil preštel vso tlakano kamenje na trgu. Mestni čuvaji so me že polukavali, če se nisem morda prismoil k stebri, da se ne ganem nikamor. Sram me je bilo in jeza je valovila po meni do besnosti. Sam Bog mi ne bode zaznamoval na črno plat robotih besed in psokov, s katerimi sem obsul tovariša, ko se je prof večeru po štirih urah primuzal do stebra.

Med smehljanjem in ravnodušno mi je priznal, da je kramljal v kavarni s tovarišem, katerega že ni videl bogzna kedaj. Je pač domneval, da sem si sam poiskal voz in odsmukal v polkovni stan. Oštel sem ga v vseh znanih jezikih, a se ga ni prav nič prijel. Neučaleno in vdano je pobasal steklenice pod pazduho in cepetal molče za menoj, ki sem na bit jeze in nevolje stopal pred njim z oprtanim nahrbtnikom.

Z jezno brezobzirnostjo sem se vsilil sicer opo rekajočemu Židu na voz, ki je vozaril v smeri proti barakam. S Franciom sva se tokrat brez razgovora, kujavo molčeče vozila do doma, kjer sva se pa spru vila na slami pri sledeči boljši volji.

Razočarani smo gledali drugega jutra, ko je došlo povelje: Nazaj za Przemysl, v dežju, blatu in na noč v ušive, gališke bajte! Vse je nevoljno godrnjalo in kovalo v zvezde srečne ogrske črnovojnikke, naše sosede, ki so ostali v barakah v obrambo trdnjave. Sam Bog, da smo zapustili Przemysl, sicer bi se že vsi davno hladili v Sibiriji!

Iz Przemysla smo kresali še dokaj daleč nazaj, dokler se niso pojavili pred nami svetovnoznaní — Karpati. Razočaral, oveselil in prijetno pobožal me je v dno duše ta pogled na zeleno gorovje, ki valovi grič za gričem, hrib za hribom. Vsak je pri tem pogledu radostno vzdihnil, oko mu je zažarilo veselja; vabila nas je bližnja večja varnost, čutili smo se rešene okovov in zardja za nas nepopisno pušete ravnini in puzote. Ljudje so burco pozdravljali ta novi svet, zemljo, ki nudi, posejana z ravnimi griči in hribi, mnogo dušnega užitka in naravne izjemene. Kraji ob vznožju Karpatov so pač podobni naši ljubki, rajski domovini, katere se ne odlepa nobeno srce tako, kakor — slovensko!

Ostavili smo lično znano mesto Gorlice in zavili od tamkaj na levo karpatsko gorovje. Tukaj nam je bila odkazana gorska vas Bielanka v stan. Prav nobena cesta ne vodi do sela. Po potoku smo se rezali v vas, ki se vleče dolgovozno ob straneh jarka, po katarjem žubori in se kotali potok. Same slamostruhe, lesene bajte, pripete ob vznožju po vodi izoblenega hriba. Dolinica je samo tako široka, da jo lahko prepljune vsak otrok, po domače povedano. Tovariši so kleli in robantili na to zatono in hribovsko gnezdo: jaz pa sem se čutil prijetno domačega, kot bi kobacal k sv. Juriju na Remšnik. —

Ti doslej nemoteno mirno živeči hribovci so nas gledali, a se poskrili v bajte, ko smo se jim bližali. A kako tudi ne? Do našega prihoda še ni korakala po selu nobena vojaška noga. Kar naenkrat pa toliko vojaštva s konji in vozovi vred. Ko bi bil jaz duševno zmožen po vzorcu rajnega Erjavca, bi lahko napisal „Huzarji iz Trsta v Bielanki“, a se prav ne upam. —

Polkovni štab si je izbral leseno vaško šolo v bivališče, ostali so se pa razdelili in razkropili po drugih bajtah. Nepopisno veselje so imeli z vojaki srajčniki; ti so se upali prvi med nas in plesali od veselja.

Po prihodu v to vas smo bili vsi prepričani in uverjeni, da ostanemo tukaj čez zimo. Na spomlad pa poskusimo zopet do sedaj bridko in opotečo vojno srečo. Nikdo se niti sanjati ni upal, da bi bilo mogoče se vojskovati tudi v zimskem času. Rimljan Cezar je tičal v snegu za okopi. Vsi srednjeveški veliki bojnega polja so se zabrkali po zimi kot jazbeci brezdelno v brloge. Vojnega orjaka Napoleona je končala ruska zima, pa bi se upali mi po zimi v bojno črto z Rusi, ki sta jim sneg in mraz kakor vsakdanji kruh! Gugali in zibali smo se v brezdelnih zimskih sanjah vsi.

Mojemu tovarišu, meščanu Francu, se je zddevalo to gorsko zdravilišče preveč zaplankano in pušto, in začel je nestrpno razbrskavati po kartač. Pogrontal je na papirju zabeleženo večje mesto Novi-Sad (Neu-Sandez). Kakor večkrat prej in pozneje, se je trenutno odločil in še mene nepremišljeno izvabil, češ:

„Januš, ti se pelješ z menoj v mesto!“

za premog, toda izravnavana je izključena. In že gradita Severna Amerika in Japonska z vsemi silami trgovsko brodovje, da bi tudi v tem izrabili evropsko oslabelelost v svojo lastno korist. Eno vprašanje še je nerešeno, kje se bo potem, ko bodo vsa doseđanja pridelovalna načela popolnoma prevržena, izvrševalo predelovanje surovin, vsaj prva izgotovitev napol izdelanih in enakovrednih predmetov, za katere ni mogoča posebna usposobljenosti in posebnega učenja. Ali se bo tudi v tem oziru svetovno težišče pomaknilo iz Evrope? In se bodo morda zopet izseljevali ljudje, ker predmeti ne bodo več dohajali k njim kakor pred vojsko.

To so vprašanja, ki se človeku vsiljujejo, ako bi sploh Evropa še obstajala. Toda na njenem mestu je vojska, ki se nadaljuje.

Tako frankobrodski listi! Tudi kapitalistični krogi torej uvidevajo, da stojimo pred velikimi nevarnostmi. Le kdor je slep ali nima srca za človeštvo, more biti nasprotnik miru.

Vojno posojilo

Cesarski namestnik grof Clary nam piše:

Vnovič in če Bog da zadnjikrat, se stavi v tem strašnem boju na nas neodvračljiva dolžnost, da damo državi na razpolago finančijelna sredstva, ki jih rabi, da vsiljeno nam vojsko častno dokonča, kakor je vredno neizmernih žrtv, ki so jih doprinesli narodi monarhije na imetju in krvi v treh težkih bojnih letih.

Nevarljiva znamenja govorijo za to, da mir ni več daleč, treba je pa še na fronti in v zadnjem hrabro vstrajati v boju, da naši mnogobrojni in mogočni sovražniki uvidijo, da se jim nikdar in nikoli ne bo posrečilo našo državo — kakor so nameravali — razbiti.

S hladnim preračunanjem so ob začetku tega leta zavrnilo mirovno ponudbo, ki smo jo mi in naši zvesti zavezniki odkrito in pošteno stavili, da napravimo konec nadaljnemu brezuspešnemu prelivanju krvi. Se enkrat so zbrali vse svoje moči, da premenijo vojno srečo in nam iztegajo velike vojaške uspehe, ki smo jih v treh bojnih letih pridobili.

Tu je vstopila v Rusiji nova moč na krmilo, rusko ljudstvo je vzelo samo svojo usodo v roke, zavrnilo je zavojevalne namene svojih doseđanjih močotvov in se tako odstranilo največjo oviro pravičnega miru.

Naše neprimerno hrabre čete kljubujejo na vseh frontah navalu sovraga in močne, prosto razpoložne moči stoji dobro oborožene in na boj izurjene, pripravljene za obrambo kakor za napad.

Na zapadu napadajo Angleži in Francozi z velikanskimi močmi že več tednov zaman nemško nepridirljivo črto, strašno težki boj ima prestati sijajna nemška armada v tej največji bitki svetovne zgodovine, toda njena nepremagljivost se jasno kaže in na tem tudi ne bo moglo ničesar spremeniti sebično, pod plaščem ideala človeštva se skrivajoče pridruženje Amerike k našim nasprotnikom.

Proti smrti pogumno in točno izvršujejo naši in nemški podmorski čolni velikansko nalogo prekinjen-

Jaz, neizkušeni človek, ki se je pustil voditi od drugih, sem voljno prikimal. Tovariš je izginil v selu ter kmalu siloma privlekel gorskega kmeta s slamo nastlanim gališkim „išta hajta“ vozom. Ubogi seljak je jokal in se izgovarjal, da je mesto daleč in ne pozna poti; a kruta častniška roka ga je prisilila, da je pokorno sedel na voziček in prijel za vajeti. Zakopal se je v slamo poleg naju še eden naših zdravnikov in: išta hajta hrrr! oddreli smo po vasi proti mestu.

So remšniške grabe mučilnica za voznika, a še raj v primeri s tem kolovozom, po katerem smo ropotali in odskakovali mi, dokler nismo dospeli na cesto. Se govoriti nismo mogli med potjo, tako nas je pretresavalo. Zobe sem trdo stiskal, sicer bi mi bila ušla duša. V duhu sem pa zaklinjal Francela in njegove trenutne sklepe, katerih izvršitev sem čutil tolikokrat bridko na duši in telesu.

Zbit sem bil kot kovaško nakovalo, ko smo le vendar po par urah iz kolovoznice pogodili na lepo cesto. Sedaj je šlo malo bolj gladko in mirno. Utrujenji vsled mučne vožnje smo vsi trije zadremali in prepustili nadaljno usodo kmetu ter gališkim prtilikavim kljusetom.

Prebudili smo se vsi trije naenkrat, poveznjeni pod voz. Voznik je pa udrihal z bičem po konjih, na glas jokajoče: bu—bu—bu! Konji so bili pametnejši od nas, ker niso smukali prekoptenjene priprege naprej, ampak so obstali na mestu nezgode. Smo se lahko počasi in prav previdno izkibacali izpod voza. Le voznik se je po obrazu do krvi oplazil in je nam razkladal, da so ušli konji pred avtomobilom. Na vse kriplje se je možak med jokom branil še naprej vozariti po cesti, je Franclov pod nos mu potisnjeni samokres ga je prisilil k popustljivosti. Dvignili smo voziček in: išta hajta hrrr! šlo je naprej.

Grda vožnja je bila to, ker so vedno švigali mimo nas tovarni samodreči. Pri vsakem sestanku z

ja pomorskega prometa naših sovražnikov, h kateremu nas je prisilila potreba, in že se obrača orožje lakote, ki bi naj nas premagalo, proti svojim lastnim povzročiteljem.

Mi hočemo in bomo vstrajali in ne bomo na-se nakopali krivde, da je dragocena kri naših narodov zastoj tekla. Novo potrjenje te neomajne volje se pa naj pokaže v podpisovanju 6. vojnega posojila.

Način 6. je podoben 4. in 5. vojnemu posojilu, le da so podpisovalni pogoji deloma še ugodnejši.

Podpisati je mogoče, kakor se izbere:

1. 40letno davka prosto 5%no državno posojilo v kosih po 50, 100, 200, 1000, 10.000 in 20.000 K. Obresti od kosov po 50 K se bodo za nazaj izplačevale v celoletnih obrokih dne 1. aprila vsakega leta, obresti od večjih kosov v polletnih obrokih dne 1. aprila in 1. oktobra vsakega leta. Posojilo se bode vračevalo v letih 1923 do 1957 na temelju izrebanj. Vračevalo se bo celo imensko vrednost, med tem ko znaša podpisovalna cena le 92.50 od 100.

2. Davka proste 5%ne državne zakladnice v kosih po 1000, 5000, 10.000 in 50.000 K, ki se jih bo izplačalo dne 1. maja 1927 po polni imenski vrednosti. Podpisovalna cena je določena s 94 od 100, obresti se bo naknadno izplačevalo v polletnih obrokih dne 1. maja in 1. novembra vsakega leta.

Ker so se poslovalnice za podpisanje odrekle 2%nemu plačilu, znaša cena 6. vojnega posojila celo le 92 K, oziroma 93.50 K za 100 K.

Če se vpošteva, da se bo vojno posojilo svoječasno vračevalo po polni imenski vrednosti, se vplačana glavica sledeče obrestuje: a) pri 40letnem državnem posojilu: v slučaju izplačanja l. 1923 7.29%, v slučaju izplačanja leta 1927 6.69%, v slučaju izplačanja leta 1932 6.39%, v slučaju izplačanja leta 1937 6.25%, v slučaju izplačanja leta 1942 6.17%, v slučaju izplačanja leta 1947 6.13%, v slučaju izplačanja leta 1952 6.09%, v slučaju izplačanja leta 1957 6.07%; b) pri državnih zakladnicah 6.40%.

Podpisovalni rok se prične v četrtek, dne 10. maja 1917, in se konča v petek, dne 8. junija 1917, ob 12. uri popoldne.

Priglasiti se more pri vseh poštinih uradih, davkarijah, bankah in hranilnicah, kjer je dobiti tudi natančnejša pojasnila. Vojnospojilne papirje kot take je mogoče vporabljeti za plačevanje davka od vojnih dobičkov. Prodaja vojnega posojila je tudi že med dobo njegovega obtoka vsakomur po vseh denarnih zavodih mogoča.

Kakor pri prejšnjih, dajejo avstro-ogrška banka in vojnospojilna blagajna v svrhu nabave vojnega posojila od jako ugodnimi pogoji posojila na vrednostne papirje, slednja blagajna tudi na hipotekarne tirjatve.

Stajerska je k prvim petim vojnim posojilom v prav posebno visoki izmeri pripomogla in tudi ne bo — o tem sem prepričan — v zadnjem odseku strahovitega borenja narodov hotela zaostati, temveč vstavila vse moči za uspeh 6. vojnega posojila. Krasen vzgled nam je dala nemška država, ki je podpisala okroglo 13 milijard mark 6. nemškega vojnega posojila.

Mislite na Vaše sinove in brate v vojski, ki se jih mora z vsem potrebnim oskrbeti, mislite na vse težke žrtve, ki ne smejo biti zastoj, mislite na Vašo brez primera krasno domovino, katero velja čuvati — in podpišite 6. vojno posojilo!

avtom smo morali vsi z voza; držali smo kljuseta pri glavi in repih, sicer bi nam bila ožbezgala.

Vožnja s takimi zaprekami in zavorami je bila zamudna ter trudapolna. Ubogi, prisiljeni Vimón iz Bielanke se je meni usmili v dno duše, saj so mu v vednem strahu kapale solze v celih potokih po licu preko ram. Brž ko je čul od daleč ropot avtomobila, je začel buliti in tuliti, kot pretepan otrok. S časom so se pa gorski krampi le privadili samodrečem. Ni nam bilo treba skakati več z voza, ampak samo ustavili smo se in vsi štirje držali za vajeti plašivca, ki sta strigla z ušesi.

Gotovo je bil nad 60 km dolg ta naš polet in izlet. Vsi smo se ga kesali, še trdoglavi Franci je menil, da jo je tokrat pošteno polomil. Proti večeru smo dospeli v mesto, pa še isto noč smo morali zopet nazaj.

Novi-Sad je židovsko mesto, kjer je bilo dobiti takrat še vsega in ne predrago. Nakupili smo tobaka ter raznih drugih reči in se podali v gostilno na prigrizek. V dno pekla vklete poljske klobase s kislim zeljem sem jedel, pokoril sem se vsled tega užitka blizu tri mesece. Ta večerja me je mrtvičila in izsesavala do šklebetujočih kosti, predno sem jo prepodil s pomočjo nešteto popitih zdravil. Plvo je bilo pač dobro, s tem smo si privezovali že na pobeg prestrašeno dušo. Poiskal sem še voznika in ga bogato založil z jedjo in pijačo. Dobri možič mi je bil tako hvaležen, da me je hotel samega veselja objeti in poljubiti.

Okoli 10. ure ponoči smo oddrdrali v smeri — proti domu. Izhod iz mesta je bil težaven, ker je bila cesta nabito natlačena raznovrstnega trena, katerega leva kolona je vozila iz mesta, desna pa v mesto. K sreči sem kupil svetilko, da smo se uvrstili pri svitu luči med levo vrsto, da se pririnemo na prosto. Dogovorili smo se, da bosta dva spala, a tretji pa bežal in stražil z lučjo in sabljo v roki voz

Naše žrtve za domovino.

Že v drugič v tej grozni vojski je zadejala žalostna novica vrló in krščansko Sol-ovo rodbino v Smartnu pri Slovenj Gradcu. Dne 22. novembra 1915 je zgubila svojega 20letnega ljubljene sina Mihaela, ki je bil zadet od laške granate in umrl v Ljubljani. Letos pa ji je ugrabila neizprosna in kruta smrt že drugega sina Antona Zorman. Rajni Tonče je služil že v Puli cesarja, pa je bil radi bolezní odpuščen. V tej krvavi vojski je pa bil vnovič poklican dne 21. junija 1915 in prideljen nekemu lovskemu bataljonu v Muravi na Gornjem Stajerju. Bil je tihega, mirnega, zelo prikupljivega značaja, globoko veren, vester v izpolnjevanju svojih dolžnosti. Potrpežljivo in voljno je prenašal dolga leta trdovratno bolezen brez najmanjšega godrnjanja. Končno so ga predstojniki poslali zdraviti se v bolnišnico v Ljubno na Gornjem Stajerskem. Pa bilo je prepozno! Že čez 10 dni, dne 23. aprila t. l., je umrl, previden s sv. zakramenti. Tako velika ljubezen je bila v sreči njegovih staršev, bratov in sester, da se niso ustrašili velikih stroškov, ampak so ga dali prepeljati na domači mirovdvor, kjer spava v skupnem grobu svojega očeta in bratov, ki so šli pred njim k večnemu po plačilo. „Ljubezen vse prenese, ljubezen nikoli ne mine“ (I. Kor. 13, 7-8). Spobjanovi hiši izrekamo naše najgloblje sožalje, ranjke mu pa ključemo besede pesnika:

Ena se Tebi je želja spoznala,
v zemlji domači da truplo leži!

Prišla je žalostna in pretresljiva vest iz Gradca, da je tam v vojaški bolnišnici umrl Franc Vihar, posestnik iz Desnjaka pri Ljutomeru. Bojeval se je na južnem in njegov sin na rumunskem bojišču. Rajni zapuščena vdovo in sedem mladoletnih otrok, za katere je do sedaj kot vzgleden oče marljivo skrbel.

Od Sv. Benedikta v Slov. gor. nam pišejo: Pokopali smo dne 28. aprila mladeniča Martina Rajšp iz Drvanje. Svojo težko bolezen je dobil v službi za domovino in cesarja. Dolgo je upal, da ga bo skrbna postrežba in ljubezen bratov in sester ohranila pri življenju in ga ozdravila, a bilo je zaman. Bil je vester in mladeničke Marijine družbe. Posebno ljubezen mu je ljubi Bog s tem pokazal, da so ga nesli k večnemu počitku lahko s častjo, kakor pokopavamo ude Marijine družbe, dočim ko stotine stotine Marijinih sinov počiva daleč od domovine, se tebi je ena želja spoznala, v zemlji domači da truplo leži. Ti, o Marija, nam pa kmalu pripelji domov častilce svoje, ovenčane z vencem zmage.

Piše se nam: Teško je zdaj nam vsem, in do smrti žalostne so naše misli in zdi se nam, kot bi stali s prižganimi svečami, s sklonjenimi glavami, s tresočimi se rokami pri črni maši, ki se bere na oltarju domovine za žrtvenike naše mile očetnjave. In eden teh je bil Janez Zidanšek iz Spitalske župnije pri Konjicah, pešec c. kr. pešpolka štav. 87, ki je končal pravdo svojega mladega življenja, zadet od italijanske granate dne 6. oktobra 1916. Kdo bi se sedaj spomnil pri teh besedah je mladosti, ki klije v teh dnevih novo življenje in neizrečenega, ki mu je sedaj vzrastlo neskončno veselje v tem času, ko je umrla vsa naša mladost! Dvakrat je bil ranjen: daljno Galicije je gnajila in pusti Kras je poglila njegova srčna kri. A sedaj evete njegov grob

in nakup. Jaz sem prevzel prvi stražno službo od 10. do 12. ure.

Vozili smo že izven mesta, seveda v koloni korakoma. Privozi nam nasproti dragonski tren. Pri brleči svetilki sem videl že od daleč mustačastega dragonskega korporala na konju, ki je vihtel v desnici mogočen bič. S tem bičem je neprestano švigal in strčkal brez vrocka po voznikih leve naše vozeče kolone. Zadiral se je surovo-hripavo:

„Na levo drži, svinja!“

Lomastil je po ljudeh, da so vsled udarcev kar evilili in odskakovali na kozlih. Stražil sem, sedež zraven voznika sprejaj na vozu in čakal nestrpljivo, bo-li nad vse predrzna surovina potipal tudi mene z jermenom. Z desnico sem stisnil krčevito ročaj sablje in se zakopal z očmi v prepečača. Privozili smo mu vstric. Bič je rezko švignil po zraku in meni se je prismolil udarec z dolgo poznato klobaso po obrazu. V trenutku, ko me je ošvicnil, sem tudi jaz zamahnil z blestečo ostrino in mu prav pošteno popraskal po prevročih žilah. Zatulil je kot zadeti tur:

„Jezus, Marija!“

Kam sem mu jo prismolil, še danes ne vem. A mislim, da ni nikdar več iz gole hudobije in ošabnosti klistil ter otepal po nedolžnih voznikih.

Vozarili smo mirno naprej, nikdo nas ni terjaj radi udarca po korporalu na odgovor. Jaz sem popabil in odpustil jermenovo klobaso, naj tudi on poveže v vrečo odpuščanja krvavo brazgotino. Odkrite priznam; še danes se ne kesam, da sem mu puščal pregrešno kri. Bil je goljat po postavi, torej sem mu med brati lahko vrnil le z ostrino.

Kmalu za mestom so prenehale trenske kolone, peketalni in drdrali smo sami naprej. Bal sem se le še avtomobilov, pred katerimi bi konji gotovo pobežgavali. Na to nevarnost me je opozoril Franci pred odhodom iz mesta ter me poučil:

(Dalje prihodnjč.)